

но-економічній сфері, реалізація адміністративної реформи та модернізація системи суспільних відносин обумовлюють необхідність здійснення відповідних корегувань в системі державного регулювання і потребують широкого використання державою економічних інструментів та важелів регулювання відтворювальних процесів, які є визначальними для забезпечення успіху структурних реформ, спрямованих на відновлення поступального економічного зростання, модернізацію економіки держави та підвищення добробуту громадян. Крім того, виникнення комплексу нових загроз і викликів актуалізує потребу формування відповідних механізмів подолання впливу негативних факторів, стабілізації та забезпечення поступального розвитку в умовах ресурсних обмежень [8]. Глобалізаційні виклики, кризові явища в економіці, політичні та соціальні конфлікти, нестабільність та неефективність державних та громадських інститутів, а також внутрішні структурні трансформації виявили системну неузгодженість механізмів бюджетного регулювання в Україні. Таким чином, системний факторний аналіз ризиків бюджетної системи, формування узгоджених та системних важелів їх подолання є важливими напрямками забезпечення бюджетної безпеки на сучасному етапі соціально-економічного розвитку.

Список використаних джерел

1. Гражевська Н.І. Економічні системи епохи глобальних змін / Н.І. Гражевська. – К.: Знання, 2008. – 431 с.
2. Макаренко І.П. Макроекономічні умови формування та управління розвитком національних інноваційних систем: монографія /

І.П. Макаренко. Інститут еволюційної економіки. – К.: Інтертехнологія, 2009. – 320 с.

3. Ткаченко А.М. Філософські засади забезпечення економічної безпеки держави (з викладенням основ філософії екосен-ту) / А.М. Ткаченко, К.І. Маменко // Вісник Нац. техн. ун-ту «ХПІ»: зб. наук. пр. Темат. вип.: Технічний прогрес та ефективність виробництва. – Харків: НТУ «ХПІ». – 2011. – №7. – С. 121–130. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.kpi.kharkov.ua/archive/BO/2011/7/72011_19.pdf

4. Постоленко Ю.П. Бюджетна безпека як ключова складова фінансової та економічної безпеки / Ю.П. Постоленко // Вісник соціально-економічних досліджень. – №3(43). – 2011. – С. 121–126. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/957/1.pdf>

5. Піхоцький В.Ф. Ефективність бюджетної політики як інструмент соціально-економічного розвитку України / В.Ф. Піхоцький // Фінанси України. – 2010. – №3. – С. 30–37.

6. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України (Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 №1277). – [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>

7. Власюк О.С. Актуальні проблеми фінансової безпеки України в умовах посткризової трансформації: монографія / О.С. Власюк. – К.: НІСД, 2014. – 432 с.

8. Вареник В.М. Оцінка бюджетної безпеки України / В.М. Вареник // Європейський вектор економічного розвитку. – №1 (18). – 2015. – С. 33–43: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://duep.edu/uploads/vidavnitstvo14-15/12123.pdf>

УДК 339.727:336.76(477)

Ф.Ф. СОХАНИЧ,

к.е.н., доцент, Ужгородський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Механізм інтеграції України до світового ринку капіталу

У статті наведені основні інтеграційні форми банківської системи України. З метою удосконалення системи валютного регулювання запропоновано механізм інтеграції України до світового ринку капіталу. Розглянуто умови стосовно механізму ефективного функціонування інфраструктури ринку капіталу. Визначені фактори розвитку інфраструктури ринку капіталу.

Ключові слова: глобалізація, світова фінансова система, іноземні інвестори, валютно-фінансова політика, прозорість валютного ринку, страхування, інфраструктура ринку капіталу.

Ф.Ф. СОХАНИЧ,

к.э.н., доцент, Ужгородский торговле-экономический институт КНТЕУ

Механизм интеграции Украины в мировой рынок капитала

В статье приведены основные интеграционные формы банковской системы Украины. С целью усовершенствования системы валютного регулирования предложен механизм интеграции Украины в мировой рынок капитала. Рассмотрены условия относительно механизма эффективного функционирования инфраструктуры рынка капитала. Определены факторы развития инфраструктуры рынка капитала.

Ключевые слова: глобализация, мировая финансовая система, иностранные инвесторы, валютно-финансовая политика, прозрачность валютного рынка, прозрачность страхования, инфраструктура рынка капитала.

F. SOKHANYCH,

Ph.D., associate professor, Uzhgorod Trade and Economic Institute KNTEU

The mechanism of Ukraine's integration into the global capital market

The article shows the main integration forms of the banking system of Ukraine. For improving the system of currency regulation mechanism of Ukraine's integration into the global capital market is proposed. The conditions regarding the mechanism of effective functioning of the capital market infrastructure are considered. The factors of development of capital market infrastructure are determined.

Keywords: globalization, global financial system, foreign investors, monetary policy, foreign exchange market transparency, insurance transparency, capital market infrastructure.

Постановка проблеми. Глобалізація й інтеграція світової економіки є двома найважливішими факторами, які визначають розвиток світового господарства на межі XXI століття. Одним із найвищих етапів глобалізації виступає глобалізація світового фінансового простору, яка є найбільш динамічною складовою загального процесу глобалізації та відіграє всезростаючу роль у світовому розвитку.

Велике значення для країни має ретельний вибір механізму інтеграції національної економіки в світовий фінансовий простір, створення необхідних для цього умов та проведення сприятливої для залучення іноземних інвесторів зовнішньоекономічної та фінансової політики.

Характерною рисою світових економічних відносин стає інтенсивний розвиток фінансової глобалізації із залученням національних економік до світового ринку капіталу, посилення їх взаємозалежності.

Глобалізація, зокрема її фінансова складова, і як фактор, що впливає на неї, міжнародна фінансова інтеграція на теперішній день – недостатньо вивчені явища, тому дослідження у цій сфері дуже важливі та закономірно викликають великий теоретичний і практичний інтерес. І від того, наскільки швидко та якісно Україна буде інтегрована у світовий фінансовий простір, залежить її частка у світових фінансових потоках, обсягу залучених до економіки інвестицій, а відповідно й скоріше досягнення потенційного рівня у виробничій та фінансовій сферах.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Дослідженню проблем щодо формування національної фінансової політики в умовах інтеграції України до світового ринку капіталу присвячено роботи науковців С. Боринця, О. Гаврилюка, Л. Красавіної, Д. Михайлова, Ю. Макогона, М. Савлука, а також західних вчених Д. Блейка, Л. Вальраса, Дж.К. Ван Хорна, Л. Ерхарда, Дж. Кейнса, М. Портера, С. Фішера.

Незважаючи на здобутки сучасної наукової думки щодо перспективних можливостей і резервів міжнародної інтеграції, стан економічної практики в Україні свідчить про необхідність подальших досліджень з питань міжнародного інтегрування.

Мета статті – розробити механізм інтеграції України до світового ринку капіталу з урахуванням вимог до формування інституціональних важелів щодо регулювання цього процесу.

Виклад основного матеріалу. Однією з основних макроекономічних передумов здійснення валютної лібералізації є необхідність розбудови і зміцнення банківського сектору, підвищення рівня капіталізації та фінансової стійкості національних банків. Адже надані лібералізацією фінансові можливості вільного відкриття рахунків в іноземних банках, які забезпечують вищу якість обслуговування та нижчу вартість банківських послуг, можуть спричинити масовий відплив ресурсів з банківської системи, що знизить її кредитний потенціал. Разом із тим неконтрольоване розростання філій іноземних банків може призвести до перерозподілу на їхню користь ринку великих корпоративних клієнтів та встановлення цими банками контролю над найефективнішими сферами діяльності. Це знизить обсяги фінансування малого і середнього бізнесу і не відповідає економічним інтересам держави.

Банківська система України є системою відкритого типу. В Україні створено рівні умови для реєстрації та функціонування банків з вітчизняним й іноземним капіталом, зокрема

й щодо регламентації менеджменту банківських операцій та їх оподаткування, права виходу у світовий фінансовий простір [2]. Основними інтеграційними формами є:

- наявність іноземного капіталу у банківській системі України та вихід українських банків на територію інших держав шляхом створення філій, дочірніх банків та представництв;
- ведення прямих кореспондентських рахунків між українськими і закордонними банками для забезпечення зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання та виконання власних функцій;
- членство українських банків у міжнародних банківських організаціях і міжнародних платіжних системах;
- співробітництво на рівні НБУ з центральними банками інших країн та міжнародними фінансовими організаціями.

Глибокій інтеграції банківської системи України у світову фінансову систему заважає недостатній рівень суверенного рейтингу держави, що відштовхує серйозних іноземних інвесторів, та невисока конкурентоспроможність банківської системи України порівняно із банківськими системами інших країн і міждержавними утвореннями.

Обов'язковою умовою блокування негативних виявів лібералізації є недопущення значного дефіциту державного бюджету та здійснення виваженої фіскальної політики. Особливо небезпечним у період здійснення лібералізації є фінансування дефіциту бюджету за рахунок розміщення державних цінних паперів серед нерезидентів. Це стимулює додатковий приплив іноземного капіталу переважно спекулятивного характеру.

Важливим кроком на шляху лібералізації валютного регулювання є підвищення гнучкості обмінного курсу. Це не обов'язково означає введення режиму вільного плавання, але передбачає посилення ринкових засад у процесі формування обмінного курсу. Як правило, необхідні зміни у механізмі курсоутворення здійснюються у період економічного піднесення, коли національна валюта поступово зміцнюється. Вища гнучкість обмінного курсу сприятиме адаптації економічної системи до впливу зростаючих потоків іноземного капіталу, підготує економічних агентів до праці в умовах фінансової відкритості, спонукатиме їх уважніше ставитися до необхідності страхування від валютних ризиків.

У малій відкритій економіці, якою є економіка України, найефективнішою валютною політикою є поєднання лібералізації регулювання руху валютних цінностей за окремими статтями платіжного балансу із збереженням вибіркового валютного контролю за короткостроковими іноземними приватними інвестиціями.

На сьогодні головним завданням валютно-фінансової політики в Україні має стати здійснення масштабної і комплексної лібералізації внутрішнього фінансового середовища, спрямованої на посилення ринкових засад курсоутворення і підвищення прозорості валютного ринку, розробку чітких механізмів і правил втручання НБУ у його функціонування, підтримку розвитку інструментів страхування від валютних ризиків та інфраструктури строкового ринку на засадах використання запропонованого механізму інтеграції України до світового ринку капіталу. Сутність – розробка комплексу нормативно-правових та організаційно-економічних заходів, спрямованих на усунення наявних перешкод у розвитку взаємодії економічних суб'єктів України з міжнародним ринком

капіталу та підвищення ефективності і безпеки інтеграційної складової цього процесу, а саме створення системи регламентації міжнародної інвестиційної взаємодії, створення міжнародної корпорації страхування кредитів та системи нових фінансових інструментів інвестування із залученням міжнародних фінансових інститутів та внутрішніх важелів державного регулювання фінансової виробничої сфери (див. рис.).

Що стосується послідовності проведення лібералізації, то усунення обмежень на здійснення прямих іноземних інвестицій має передувати лібералізації руху короткострокового капіталу, а пом'якшення валютного контролю за впливом та припливом капіталу доцільно здійснювати з огляду на стан платіжного балансу, рівень золотовалютних резервів, обсяги зовнішньої заборгованості країни та ситуацію на світових фінансових ринках.

Зважаючи на відсутність в українській економіці лібералізованого внутрішнього фінансового середовища, прискорена лібералізація валютного регулювання руху капіталу може спровокувати нестійкість валютного ринку, зумовити подальше посилення доларизації економіки України, підвищити її вразливість до зовнішніх шоків, тоді як очікуваний позитивний вплив іноземних капіталів на стимулювання економічного розвитку певною мірою блокуватиметься неможливістю їх оптимального розподілу до найбільш ефективних галузей економіки.

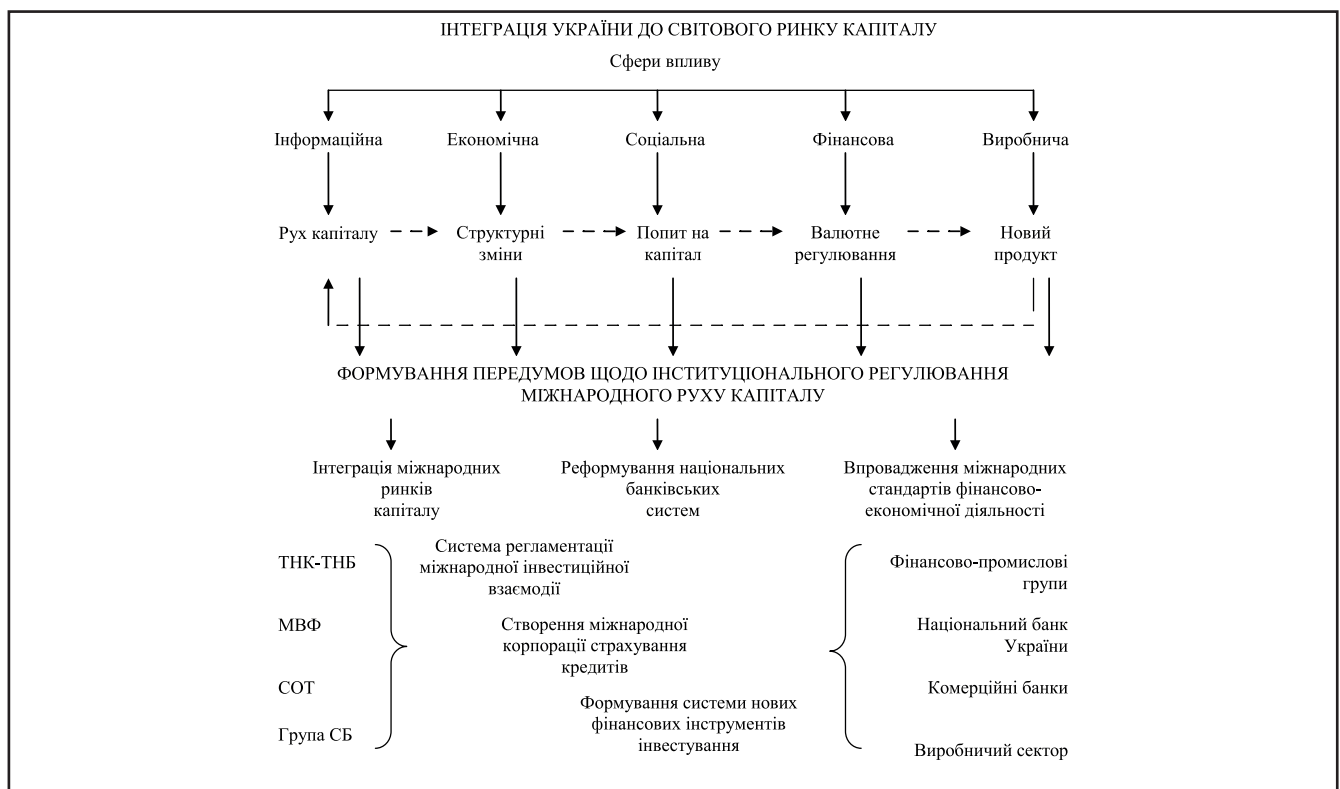
Недостатній для інтенсифікації розвитку України на інноваційно-інвестиційній основі обсяг фінансових ресурсів робить активізацію залучення іноземних інвестицій та розширення доступу вітчизняних установ та організацій до ресурсів світових ринків капіталу особливо важливою. Тому лібералізація є безальтернативним шляхом розвитку валютно-фінансових відносин в Україні.

У процесі внутрішньої лібералізації знімаються бар'єри, що заважають міжгалузевому переливу капіталів, створюються ефективні механізми акумулювання заощаджень та їх перетворення на інвестиції, удосконалюються інструменти валютного і грошово-кредитного регулювання, стимулюється розвиток фінансових ринків. Зовнішня лібералізація усуває обмеження на проведення валютних операцій з капіталом, що полегшує доступ суб'єктів господарювання до ресурсів світових фінансових ринків, створює сприятливі умови для здійснення іноземних інвестицій та діяльності транснаціональних корпорацій [1].

Актуальним і доцільним є формування концепції розвитку фінансового контролю, яка б відповідала сучасним вимогам та сприяла стабільному зростанню економіки України та її регіонів. Така концепція повинна базуватися на принципах децентралізації системи фінансового контролю. Необхідно чітко визначити роль і місце держави й органів місцевого самоврядування у цій сфері, зокрема одночасно розмежувати компетенції між усіма рівнями влади, визначивши функціональні повноваження органів державної влади і місцевого самоврядування, в тому числі обласних та районних рад, які б виключали дублювання цих функцій.

На фінансовому ринку України на регіональному рівні функціонують наступні елементи інфраструктури ринку капіталу: банки, фондові і валютні біржі; небанківські фінансово-кредитні установи, аналітики фондового ринку, рейтингові агентства, аудиторські компанії, консультанти. Поряд із ними забезпечують функціонування фінансового ринку інформаційні агентства і навчальні заклади.

Механізм ефективного функціонування інфраструктури ринку капіталу включає наступні умови:

Механізм інтеграції України до світового ринку капіталу

Складено автором.

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

- рівноправність і свобода учасників ринку;
- можливість вибору (достатня кількість банків, фондових бірж, інших елементів інфраструктури);
- конкуренція (за обсяги здійснюваних операцій; за залучення нових клієнтів з наданням їм посередницьких послуг; у сфері діяльності брокерів та дилерів, у ролі яких можуть виступати банки, інвестиційні фонди і компанії за надання банківських послуг);
- доступність інформації про функціонування інфраструктурних елементів;
- налагодження зовнішньоекономічних зв'язків.

З огляду на фактори впливу на розвиток фінансового ринку (макроекономічні, соціально-економічні, політичні, нормативно-регулюючі, інформаційні, історичні, психологічні) слід відзначити, що всі вони мають вплив на стан і ефективність розвитку регіональної інфраструктури фінансового ринку, але ступінь їх впливу є різним. Крім того, слід врахувати те, що у різних регіонах мають більший або менший розвиток різні види фінансових ринків і відповідно неоднаково відбувається розвиток інфраструктурних елементів. Так, практично у всіх регіонах України потужнішим є розвиток кредитного ринку, що відображається у розгалуженій мережі банківських установ, у той же час поширення інвестиційних структур є суттєво меншим.

Якщо говорити про фактори розвитку інфраструктури ринку капіталу, за якими регіони України найбільше відрізняються, то до них слід віднести:

- соціально-економічні умови розвитку, які можна охарактеризувати:
 - господарським потенціалом регіону;
 - рівнем валової доданої вартості регіону, часткою ВВП на душу населення;
 - рівнем бартеризації економіки та неплатежів;
 - розвитком приватного сектору;
 - рівнем грошових доходів населення;
 - психологічні фактори: менталітет населення, рівень довіри до кредитних і фінансових інститутів;
 - історичні фактори: традиції розвитку фінансово-кредитних установ;
- інформаційний фактор визначається:
 - наявністю у регіонах інформаційних і консультативних агентств, навчальних закладів, які здійснюють підготовку і перепідготовку спеціалістів і можуть надати кваліфіковану допомогу з актуальних питань функціонування ринку капіталу;
 - нерівномірність у територіальному розміщенні елементів інфраструктури ринку капіталу і рівні їх розвитку в регіонах, яка викликана розміщенням і рівнем продуктивних сил, що, у свою чергу, неминуче призводить до виникнення пріоритетів розвитку різних сегментів фінансового ринку в регіонах;
 - структуроутворюючим фактором розвитку інфраструктури ринку капіталу в регіоні є банки;
 - диференційований підхід при встановленні ціни залежно від регіону, де надається та чи інша послуга. Як правило, в економічно розвинених країнах ціна кредитних послуг вища, ніж у депресивних регіонах, що зумовлено вищим попитом на кредитні ресурси і, відповідно, вищим показниками

ефективності використання цих коштів, і навпаки – ціна залучення коштів і обсяг депозитів вищими є в менш розвинених регіонах країни;

– більш потужні в сенсі розвитку інфраструктури ринку капіталу регіони спричиняють відплив фінансових ресурсів із менш потужних регіонів.

Однозначно можна стверджувати, що успіху на фінансовому ринку досягнуть ті елементи інфраструктури, які при одночасному зменшенні витрат і цін працюватимуть за рахунок впровадження нових технологій, ефективних методів і форм організації праці.

Висновки

Глибокій інтеграції банківської системи України у світову фінансову систему заважає недостатній рівень суверенного рейтингу держави, що відштовхує серйозних іноземних інвесторів, та невисока конкурентоспроможність банківської системи України порівняно із банківськими системами інших країн і міждержавними утвореннями.

Головним завданням валютно-фінансової політики в Україні має стати здійснення масштабної і комплексної лібералізації внутрішнього фінансового середовища, спрямованої на посилення ринкових засад курсоутворення і підвищення прозорості валютного ринку, розробку чітких механізмів і правил втручання НБУ у його функціонування, підтримку розвитку інструментів страхування від валютних ризиків та інфраструктури строкового ринку на засадах використання запропонованого механізму інтеграції України до світового ринку капіталу.

Більш досконалим у всіх регіонах є розвиток банків, що зумовлено вищим рівнем розвитку ринку банківських послуг у порівнянні з фондовим ринком. Тому на регіональному рівні структуроутворюючим фактором розвитку інфраструктури фінансового ринку виступають саме комерційні банки, хоча їх діяльність не є досконалою, проте вони досить динамічно, швидко і достатньо ефективно реагують на зміни фінансового ринку.

Список використаних джерел

1. Глобалізація інвестиційних процесів та фінансова безпека України. Матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. – К., 2001. – 395 с.
2. Економіка знань: виклики глобалізації та Україна / Під заг. ред. А.С. Гальчинського, С.В. Львовичкіна, В.П. Семиноженка. – К., 2004. – 262 с.
3. Контроль за движением капитала: опыт стран по его введению и отмене. Пер. с англ. (Акира Арийоши, Карл Хабермайер, Бернард Лоренс, Иней Этнер-Роб, Джордж-Иван Каналес-Кириленко, Андрей Кириленко). – М.: Весь мир, 2001. – 133 с.
4. Ливенцев Н.Н. Международное движение капитала (Инвестиционная политика зарубежных стран): учебник / Н.Н. Ливенцев, Г.М. Костюнина. – М.: Экономист, 2004. – 368 с.
5. Луцишин З.О. Трансформація світової фінансової системи в умовах глобалізації / З.О. Луцишин. – К.: Видавничий центр «Друк», 2002. – 302 с.
6. Міжнародні фінанси: Підручник / О.І. Рогач, А.С. Філіпенко, Т.С. Шемет та ін.; За ред. О.І. Рогача. – К.: Либідь, 2003. – 784 с.